

PALLIATIEVE ZORG

Vrijwilligersbrochure

VRIJWILLIGERSWERK OP PALLIATIEVE ZORG

*Er is maar een ding dat kan:
er te zijn.*

Niet meer en niet minder.

Er-zijn zonder woorden die troosten

tenzij met woorden

die de pijn,

de woede,

het verdriet

erkennen.

Er-zijn, als de mens

die de pijn,

de ellende

hoort en ziet.

Er-zijn

in de hoop dat zo

de geslagen wonden genezen.

Marinus van den Berg

▶ Iets voor jou?

Wil je wat van je vrije tijd zinvol besteden door je in te zetten voor je medemensen? Dan is vrijwilligerswerk in de palliatieve zorg misschien iets voor jou!

Jouw vrijwillige en onbezoldigde inbreng op onze afdeling is een welgekommen aanvulling op de professionele zorg die we bieden. Als vrijwilliger draag je zo bij tot een verhoging van de kwaliteit van leven van de patiënten en hun familie.

Wij zoeken mensen met een grote luisterbereidheid, een warm hart, die getuigen van een open en respectvolle houding. Het is belangrijk dat je als vrijwilliger zowel zelfstandig als in team kan werken.

Met deze brochure willen wij je informeren en uitnodigen om als vrijwilliger op de afdeling palliatieve zorg van AZ Sint-Lucas te Gent een meerwaarde te zijn voor de patiënten en hun familie.

▶ De afdeling palliatieve zorg

De vzw Palliatieve Zorg Sint-Vincentius is opgericht in 1992 en is een initiatief van de Zusters van Liefde J.M. In 1998 werd de afdeling overgenomen door AZ Sint-Lucas. Sindsdien steunt de vzw Palliatieve Zorg Sint-Vincentius verder de afdeling waaronder ook de vrijwilligerswerking.

Als afdeling hebben wij een heel eigen structuur waardoor we flexibel kunnen inspelen op de wensen en noden van de patiënten en hun familie. De afdeling biedt plaats aan 12 patiënten. De nodige faciliteiten zijn aanwezig om hoogstaand comfort, huiselijkheid en rust te bieden. Er zijn enkele dieren aanwezig op de afdeling: Flip, de papagaai; twee kanarievogels, vissen en onze afdelingshond.

De totaalzorg op de palliatieve eenheid is gebaseerd op de holistische mensvisie. We hebben aandacht voor: de fysieke zorg, de psychische zorg, de sociale zorg en de spirituele zorg.

Verder wordt er veel belang gehecht aan detailzorg:

- Zorg met aandacht voor de kleinste dingen: bel, telefoon, drank van de patiënt en familie, maar ook een foto, een herinnering, een boek
- Zorg met tijd, zachtheid en efficiëntie, met respect voor de integriteit van de patiënt, zijn wensen en voorkeur.

“Palliatieve zorg is alles wat nog dient gedaan te worden als men denkt dat er niets meer kan gedaan worden”

- Cicely Saunders

► **Het team**

Verpleegkundigen

Samen met de hoofdverpleegkundige Nancy Criel bepalen zij de dagelijkse zorg. Zij hebben een speciale vorming genoten en volgen steeds verdere bijscholing. Zij stellen alles in het werk om het comfort te verhogen.

De afdelingsarts

Dr. Jacky Botterman bezoekt dagelijks alle patiënten. In overleg met de patiënt en de familie stippelt hij het behandelingsplan uit. Enkel die onderzoeken en behandelingen gebeuren die bijdragen tot het comfort. Onderzoeken worden tot het strikte minimum beperkt.

Vrijwilligers

Zijn overdag op de afdeling actief. Ook zij hebben een opleiding gevolgd en krijgen verdere bijscholing. Daar waar verpleegkundigen vooral instaan voor de verpleegkundige zorg, zijn de vrijwilligers mee verantwoordelijk voor de goede dagelijkse gang van zaken

op de afdeling. Zij vullen in een continu beurtsysteem verschillende taken in. Bloemendames, vrijwilligers met een voorliefde voor flora, zorgen voor een unieke huiselijke sfeer met leuke boeketten, bloemstukken en terrasplanten

De psycholoog

De psycholoog is er ter ondersteuning van de patiënten en de familie.

De kinesitherapeut

Kan bij de patiënt aan bed komen en samen zoeken naar de meest comfortabele manier van liggen, zitten, staan, lopen, bewegen ...

De sociale dienst

De maatschappelijk werkers van de sociale dienst ondersteunen indien nodig bij vragen of problemen van financiële of administratieve aard.

De pastorale dienst

Pastorale werkers van het ziekenhuis maken graag tijd voor een ontmoeting, een gesprek of een ritueel indien gewenst.

▶ **Wat verwachten we van jou als vrijwilliger?**

Inzet en motivatie

Werken als vrijwilliger vereist een degelijke inzet en motivatie. Vrijwilligerswerk is vrijwillig maar niet vrijblijvend. Op een palliatieve eenheid moet de vrijwilliger de confrontatie durven aangaan met lijden, sterven en afscheid nemen. Dit alles kan emotioneel heel belastend zijn en daarom is het een voordeel wanneer je al over wat levenservaring beschikt.

Discretie en respect

Discretie en respect voor de privacy zijn heel belangrijk. Het beroepsgeheim is hier zeker van toepassing.

Engagement

Elke vrijwilliger engageert zich gemiddeld voor een wekelijkse beurt van 5,5 uren: een voormiddagbeurt van 09u00 tot 14u30 of een namiddagbeurt van 14u30 tot 20u00. De beurten worden in samenspraak met de verantwoordelijke vastgelegd. Elke vrijwilliger is bereid de tweedaagse opleiding van PRESENT te volgen. Deze opleiding is noodzakelijk om als vrijwilliger te functioneren op de afdeling. Er worden ook op regelmatige basis bijscholingen en infomomenten aangeboden vanuit de palliatieve eenheid om de kennis uit te breiden en te verbeteren zodat de taak als vrijwilliger palliatieve zorg deskundig kan uitgevoerd worden.

“Ik ben als vrijwilliger gestart op de palliatieve eenheid met veel goede wil, een klein hartje én drie vragen die ik tijdens mijn stageperiode een antwoord wou geven: Kan ik wel wat van mij verwacht wordt? Kan ik dit wel aan? Kan ik loslaten?”

“Met de eerste vraag had ik weinig problemen. Ik werd goed ingeleid en opgevolgd. Op de vraag of ik dat wel aankon (trouwens later ook de meeste gestelde vraag als je zegt waar je vrijwilligerswerk doet) gaf ik mezelf tamelijk vlug een antwoord: ‘Ik beëindig telkens mijn beurt met nog meer energie dan ik eraan begon’. Na een half jaar ontdekte ik dat ik ook kon loslaten ... De eerste jaren had ik een wat smalle kijk op palliatieve zorg. De verbreding kwam pas na twee jaar in gesprekken met collega's vrijwilligers en verpleegkundigen, en de constructieve commentaren van en de interne vorming door de verantwoordelijke van de afdeling. Je moet al doende openstaan voor de visie op palliatieve zorg. De externe vormingsmomenten kregen vanuit ‘een beetje ervaring’ voor mij meer inhoud.

Ter illustratie een paar staakwoorden hoe ‘aandacht & aanwezigheid’ voor mij nog elke keer een permanent leerproces zijn in het ‘wij delen de zorg’:

- *Zelfstandigheid: het oefenen in wachten - in plaats van onmiddellijk hulp te bieden bij een middagmaal - en leren dat initiatief om te buigen in meegaan in zo lang mogelijk bewaren van de zelfstandigheid.*
- *Tijd: de ontdekking dat tijd en drukte een ander dimensie krijgen. Tijd geven laten voorgaan op het soms drukke organisatorische doen.*
- *Er zijn: het ‘Ik zal dat wel even doen voor jou’ ombuigen in ‘Kan ik iets doen voor jou? Het leren ‘er zijn’ is de ontdekking van ‘op weg gaan met jou’.*
- *Respect: het doordenken over dit aspect ... is het bewust weglaten van de betuttelende verkleinwoorden. Is ook elkaar helpen om stilte in de gang te behouden. Is ook aandacht geven aan wie op bezoek komt. Is ook ...*
- *Details: op deze afdeling worden klein dingen vaak groot. Ook grote dingen worden er klein. Het aanvoelen van dat evenwicht met aandacht voor spirituele zorg verrijkt enorm.*

Bij elk item past ook: ‘niet altijd zo eenvoudig als het hier beschreven staat’. De beste bedoelingen waarmee je altijd de dingen doet worden telkens weer positief bijgeschaafd. Elke dienstbeurt is anders, de inzet en de collegialiteit altijd even hoog. Het telkens meer aan energie waarmee je de taak afsluit blijft onverklaarbaar. Dat mag. In de zorgsector gebeuren veel onverklaarbare dingen tussen wonder en verwondering.”

▶ **Takenpakket**

Elke beurt begint met een briefing waarin de vrijwilligers de nodige informatie krijgen van de dagverantwoordelijke (verpleegkundige) om hun taak optimaal te vervullen. Onmiddellijk na de briefing nemen ze contact met de toegewezen verpleegkundige om afspraken te maken over het verloop van de voormiddag.

De vrijwilliger functioneert als gast-vrouw/gastheer op de afdeling. Hun signaalfunctie is eveneens een meerwaarde om de comfortzorg van de patiënten te optimaliseren. Er wordt hulp geboden bij de praktische organisatie op de afdeling : allerlei huishoudelijke taken, de maaltijden met zorg op een bord schikken en opdienen volgens wens van de patiënt , assisteren van de patiënt tijdens het eten volgens de richtlijnen doorgekregen tijdens de briefing ... De individuele activiteiten met patiënten, actief luisteren, waken bij een patiënt, actieve bijdrage in de organisatie van een bemoedigingsmoment voor families van overleden

patiënten ... worden als een even belangrijke taak gezien.

Vrijwilligers zijn daarom een onmisbare schakel in de palliatieve zorg en bieden aanwezigheid bij palliatieve patiënten. De patiënt moet centraal staan en zelf de controle houden. Zorg op maat is zeer belangrijk. Actief luisteren, steun geven, rust brengen, de krant voorlezen, foto's bekijken, aangepaste maaltijden op een aantrekkelijke manier serveren ... er zijn voor de patiënt en de familie.

Elke taak vertrekt vanuit een houding van zorgzaamheid en deskundigheid. Het doel van de palliatieve zorg is naast het bieden van comfortzorg ook het creëren van omstandigheden die waardig sterven mogelijk maken.

Als vrijwilliger ben je bereid tot samenwerking en overleg. Alles kan in een open communicatie met de verantwoordelijke besproken worden. Samen wordt er altijd naar aanvaardbare oplossingen gezocht.

“Een beetje kwaliteit schenken bij de laatste fase, daarvoor kom ik naar je kamer en blijf ik even bij jou zitten. Ik heb je niets te geven, niets te vragen, er is hier nu niets te doen. Ach ja! dat kopje koffie brengen en de lijst aflopen voor het avondeten, dat doe ik straks.”

“Wat kom ik hier doen op je kamer? Niets? Nee, niet waar, ik doe wel ‘iets’. Ik ben toch hier: een beetje aanwezig, met de glimlach, met hopelijk lieve ogen en een zachte stem. Ik geef iets van mezelf, maar ik krijg zoveel terug. Jou glimlach verwarmt mijn kille hart, mijn bedrijvige handen vallen stil, en mijn verwarde geest komt zelf even tot rust. Jij bent zwaar ziek, dat is waar, maar toch zo rijk. En ik? Ik ben gezond, daar ben ik blij om, maar bij wijlen toch zo arm. Toen sprak jij mij aan en zei: “Kom, wij gaan een sigaretje roken, buiten aan de inkom.” – Ik zei: “t’ Is buiten koud, wij gaan ons goed moeten kleden.” – Jij antwoordde: “Ja, geef mij mijn gekleurde sjaal, en die bonte muts, en leg die warme roze fleece over mij.” – Ik gaf haar de gekleurde sjaal, de bonte muts en de warme roze fleece. Zij zei: “Gij moet die blauwe fleece op je schouders leggen, want het is winter.” Zij had gelijk, ‘t is pas nieuwjaar geweest en ik zou iets kunnen opdoen. Wij gingen beiden naar buiten, net aan de inkom, zij in de rolstoel, ik met de blauwe fleece boven op de schouders, en ook nog een muts op het hoofd. Want die moest ik van haar ‘tegen de kou’ opzetten.

Zij trok rustig aan haar sigaretje en keek naar de mensen die langskwamen, in en uit het ziekenhuis/ Er kwam een dame voorbij, zij keek ons glimlachend aan zei: “Staan jullie hier voor Driekoningen?” Toen keerden wij luid lachend terug naar de afdeling, die bewuste afdeling waarvoor zo velen huiveren. Ik bracht haar toen het kopje koffie en vroeg haar wat zij het liefst zou hebben voor het avondeten ...”

▶ **Praktische afspraken**

Aanwezigheid op de dienst

Als vrijwilliger ben je maximum 15 minuten voor de aanvang van je shift op dienst dit is 08u45 in de voormiddag en 14u15 in de namiddag. Vóór de briefing kan je immers geen patiëntgerelateerde taken uitvoeren. Bij de briefing wordt de aanwezigheidslijst van Present door de vrijwilliger ingevuld en voorzien van handtekening. Wij vragen de dienst niet te verlaten zonder dit te laten weten aan de dagverantwoordelijke. Dit is belangrijk i.v.m. de verzekering.

Werkkledij

Elke vrijwilliger draagt tijdens de uitvoering van zijn taken een broekpak van het ziekenhuis. Onder het broekpak worden geen hemden of truitjes met lange mouwen gedragen. Bij zeer warm weer kan er in samenspraak met de verantwoordelijke een effen, niet doorzichtige witte t-shirt met korte mouwen gedragen worden.

Schoenen

Zachtlopend, vastzittend schoeisel.

Handhygiëne

Geen ringen, uurwerken en armbanden tijdens het werk. Deze belemmeren een goede handhygiëne. Zorg daarvoor ook voor korte nagels, geen gelnagels e.d. of nagellak tijdens de diensturen.

Verzekering

Alle vrijwilligers worden automatisch lid van CARITAS PRESENT, een overkoepelende vrijwilligersorganisatie, die een verzekering afsluit voor ongevallen op weg van en naar het werk alsook tijdens de werkuren. Verder biedt het ook dekking van burgerlijke aansprakelijkheid bij schade aan derden. Om aanspraak te kunnen maken op vergoedingen dient de aangifte binnen de 48 uur na de feiten te gebeuren.

▶ Wat bieden wij jou?

- Erkenning en waardering
- Een degelijke basisopleiding en permanente vorming
- Een positieve teamgeest
- Ondersteuning vanuit het team en de vrijwilligersverantwoordelijke
- Verzekering
- Leuke informele momenten met het voltallige team

Wij proberen vrijwilligers voldoende erkenning, groeikansen en ondersteuning te bieden. De vrijwilligersverantwoordelijke zal samen met de dienstverantwoordelijke instaan voor het rekruteren van de vrijwilligers. Zij zal je begeleiden, coachen en evalueren. Ze is ook de persoon bij wie je steeds terecht kan met je twijfels, vragen en moeilijkheden bij je werk als vrijwilliger.

Het ziekenhuis werkt samen met Present Caritas Vrijwilligerswerk om de vrijwilligers met raad en daad bij te staan via vorming, ontmoeting, verzekering, informatie, bedanking... enz. Present volgt ook de wetgeving op zodat alles conform de wet kan toegepast worden.

▶ Contact

Vrijwilligerverantwoordelijke

Chantal Deboel

T 09 224 63 10

E chantal.deboel@azstlucas.be

Deze brochure werd ontwikkeld voor het gebruik binnen het AZ Sint-Lucas Gent. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt worden zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het ziekenhuis. Deze informatiefolder werd met de grootste zorg opgemaakt, de inhoud ervan is echter algemeen en indicatief. De folder omvat niet alle medische aspecten. Indien er vergissingen, tekortkomingen of onvolledigheden in staan dan zijn het AZ Sint-Lucas, het personeel en de artsen hiervoor niet aansprakelijk.

vzw AZ Sint-Lucas & Volkskliniek

Campus Sint-Lucas
Groenebriel 1
9000 Gent

Campus Volkskliniek
Tichelrei 1
9000 Gent

T 09 224 61 11

E info@azstlucas.be

Laatste update: mei 2020